

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegraful eșe de două ori pe săptămâna: joi și Duminică. — Prenumeratiune se face în Sabiu la expediția foiei pe afara la c. r. postă, cu bani gata prin scrisori francate, adresate către expediția. Pretul prenumerării pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. — Prețul prenumerării de anu 3. fl. 50. — Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

Nr. 52. ANULU XVIII.

Sabiu, în 2/14 Iuliu 1870.

ru provinciale din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și terii straine pe anu 12 fl. 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratul se plătesc pentru intia ora cu 7. cr. sîrba, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetare cu 3 1/2 cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune la „Telegraful Român”.

Preoții jumătate de anu (Iulie-Decembrie) alu anului 1870. — Pretul abonamentului pre 1/2 de anu e:

Pentru Sabiu 3 fl. 50 xr. v. a.

Pentru Transilvania și Monarchia austro-ungurească 4 fl. v. a.

Pentru România și strainatate 6 florinti.

DD. abonanti suntu rugati a nu întârziu cu trimiterea prenumeratiunilor.

Adresele ne rogăma să scrie curat, și epistolele de prenumeratiune să se trimită francate — adresându-le dreptul la

Editură „Telegrafului Român”
in Sabiu.

Evenimente politice.

Abia ce începă interesul politic a ne îndreptă privirea mai cu de adinsul la desbaterea organizării municipiilor; la rezultatul alegerilor dincolo de Laita; la portarea Boemiei față cu dietele cele nouă și în fine cu senatul imperial; iera ce privesc politică esternă la purtarea adunării de episcopi latini în România: și o cestiu nouă pare a lăua locul celu mai considerabil între toate cestiuurile politice mari și mici din Europa. Acesta este candidatura unui Hohenzollern pe tronul Spaniei, de care amintirău și în anul trecut.

Pentru că să cunoștemu mai bine însemnătatea acestei cestiu, însemnău ca corpul legislativ a aflat cu calea a face regimului francez o interpellare în privința acesta. Regimul înse nu a esitatu de a responde și nu a respunsu în limbaj diplomatic evitatoriu. Ministrul afacerilor externe Grammont respunde: Este adeverat că Prim a oferit corona Spaniei unui Hohenzollern carea acesta a și primit-o. Poporul spaniol înse pâna acum nu s'a pronuntat. Nu cunoștemu amenuntele negoziilor ce ni suntu nouă încă ascunse. Ne rugămu înse de amanarea desbaterei, pentru că ea nu ar duce la lumina. Noi nu am incetat de a arată simpatiele noastre Spaniei și vomu incungură și aparentă ca amu voi a ne amestecă în afacerile unei națiuni mari, cându ea exercita suveranitatea ei. Față cu pretendenții la tronu noi suntemu încă cu totulu neutrali. Vomu staru în neutralitatea noastră. Nu credemus ca respectul către drepturile unui popor vecin ne va constringe, ca o putere străină să pună pre tronul lui Carolu V pre unu principie spre detrimentul nostru și spre conturbarea ecuilibrului european (aplăudări) punendu în pericolu interesele și onorea Franției (aplăudări). Avem firmă sperantia ca eventualitatea acesta nu se va realiza. Spre a împedea acesta comitău la inteleptiunea poporului nemtiesc și la amicii celui spaniol. De că înse aru fi altu felu, cu ajutoriul Dvostresicu ajutoriului națiunei vomu scisa neimplinim detoriu năstrafără amanare și fără slabiciune (aplăudări unanime).

Pentru că să cunoștemu și mai bine lucrul, reproducem din „N. Fr. Bl.” urmatorele:

Atenția intregei Europe e de față îndreptată spre evenimentele din Spania. De comunu se crede, că Franția nu se va înfricoșă de unu resbelu, ca e înse impossibile, că Prussia să o ia cu candida-

tura printului regescu asi de seriosu, cătu prin ea sa provoce unu resbelu europen. Din Berlinu s'a și datu signalu de retragere și se dice că dreptu cuventu, ca Prussia că atare și mai pucinu federatiunea de Nordu nu aru fi interesati la candidatura printului Leopoldu, și inca, ca regele nu se privesc nici bateru de siefu ala acestei linie catolice hohenzollerniane. De că în Berlinu se vorbesc asi de rationalu și se va și lucră conformu acestoru cunțe, in curendu va disporea tota temere. Bismarck trebuie ca s'a convinsu din limbajul celu seriosu alu soiloru parisiene guvernamente ca „Franția e decisa la ori și ce și Franția și are și caușa, pre cându Prussia nici cum nu se poate incumeti a experimantă; căci cestiu, despre care e vorba, nu atinge poporul, nu națiunea și nu va insufla pre nimenea in Prussia. Faim'a, ca în Madridu a eruptu o revoluție, nu se adeveresc, pre cându — ambe acestea lucruri stau in combinație — Primaru și asigurău curtile europene ca nici cum nu tintesce la o lovitura de statu și ca nu are de cugetu a impune spaniolilor unu rege fără consimtiamentul legalu alu representatiunei națiunale. Foi'a „Köl. Z.” dice, credindu că afirmatiunea sea va astă creduli, — ca pre regimul prussianu nulu interesă statu alegerea cătu și nealegerea, atâtă primirea cătu și neprimirea printului Leopold. Dilele prossime voru domoli la tota intemplarea în cătu-va escitarea. Mai pucinu pacinu e limbajul foiei „Berliner Börsenztg.” care făia înse in afaceri politice are pucina trecere.

Inscintiarea, ca contele Beust și a amanatu catoria propusa la bâd din caușa cestiuenei hohenzollerniane—spaniole, ivita momentanu, se desmintiesc oficiosu; de presinte se dice ca va porni in calatorie in 11 l. o. Spera contele Beust a putea rezolvă pâna atunci cestiuene spaniola seu tiene presentia sea in Vienă, cu tota ca afacerea acesta e asi de incordata, de superflua?

Telegrame private din Parisu anuncia, ca se desvolta acolo in ministeriul de resbelu o activitate deosebita, ca trupele se compleză și flotila din marea mediterana a capelatu ordinu a fi gata pentru vre-o eventualitate. Se vorbesc și de demisionarea lui Beneditti din postul seu de ambasadore in Berlinu. Foile mai prospete prussiane vorbesc cu ore care ironia rece despre acestu lucru. Organul lui Bismarck resuma faptele cunoscute pâna acumă și dice că „totulu, ce e cunoscutu despăsărea cea mai nouă a cestiuenei monarchice in Spania, constă din singură inscintiare a lui „Bureau Havas” ca să a esmisu o deputatiune la principale ereditarii de Hohenzollern (de facia colonelui in armătă prussiana) pentru de a se intielege cu elu despre primirea coronei spaniole.

Dietă Ungariei.

In siedintila din 30 Ianuia a easei reprezentantilor se autentica mai înțâi protocolul siedintei precedente. Presedintele anuncia mai multe petițiuni, care deodata cu cele ale deputatilor E. László, P. Szontagh, A. Csányi, Ios. Szaplonczy, Fr. Eördögh, Környedy, I. Vidats, Fr. Házmann și St. Bitto se transpunu comisiiunei de petitioni.

Ign. Somossy interpelăza pre ministrul de comerciu și finanțe ca cându voru incepe a lucra conformu conclusului easei, care dispune, ca aceia deputati, cari devinu membri ai regimului, să se supuna unei alegeri.

Ministrul de comerciu respondă la interpellarea lui Ign. Somossy. Densulu și-aru fi depusu cu securitate mandatul de deputat, de că

aru si fostu convinsu, ca conclusula easei lu deoblegă. Din cetera conclusului nu s'a potut înse convinge, ca afirmarea lui Somossy aru fi adeverata.

Reponsul se ia spre cunoștiința, după ce Somossy s'a declarat de multi omi cu elu.

Proiectul de lege despre deschiderea drumului de feru Hodmezö=Osiorhei=Csaba se cetește a treia ora și primește definitiv. Partea respectiva a protocolului se verifică și tramite casei maghiilor.

La ordinea dilei sta desbaterea generală despre proiectul de lege relativ la organizația municipiilor, cătu și proiectele de conclusu ale lui Kol. Tisza și consorți, E. László și consorți și alui G. Elekes privitor la acelă proiect.

Mai înțâi cetește referentul comitetului central, B. Perczel raportul aceluui comitetu și adaugă o scurta motivare.

Insinuat spre a vorbi in afacerea acesta suntu cu totulu 94 insi, parte din drépt'a, parte din streng'a.

Referentul comisiei centrale, B. Perczel recomenda primirea proiectului de lege. Densulu revocă, ca proiectul s'a recunoscutu de comuna de forte importante și s'a și desbatutu in secțiuni detaiatu cu cea mai mare sirigkeită. E lucrul și firiso, de că consideram pre de o parte alipirea de o instituție avită, de alta parte temere de centralizare preponderanta, mai departe și formă parlamentaria a regimului de nou introdusa, care recere neincunjurabile modificarea vechiei instituții comitatense. La proiectul de facia se referește totulu la impreguirea, ca din ce punctu de vedere va fi judecatu. Punctul de vedere esclusiv teoretic nu poate fi admis si prin urmare și-a alesu comisiiunea centrală punctul de vedere practicu cu deosebire de basa. Vorbitoriul mai atinge cestiuene oraselor, comitilor supremi cătu și cestiuene de candidatiune, afirma in fine ca cea mai însemnată cestiuune a proiectului acestui a jace necontestabile in modalitatea formării comisiunei comitatense.

Kol. Tisza și exprima mai nainte de a trece la objectul desbaterei parerea de ren, ca regimul nu consideră opinionea publică; misiunile oraselor și comitatelor au incurso proteste seu propunerii de emendare privitorie la legea municipale fără de ale si considerat bateru cătu de pucinu.

Dupa acestea trece vorbitoriul la proiectul de lege al regimului. Densulu lu desemna de neimprenavere atâtă cu principale democratice cătu și cu autonomia munilipale. Acesta proiect misiște mai înainte de toate prototipele oraselor cu cele ale comitatelor și nu rezerva oraselor caracterulu loru propriu.

La ocasiunea acesta întrăbă vorbitoriul pre deputatului Elekes, care a presintat unu proiect de conclusu privitor la o organizație deosebită a fondului regescu, ca nu observa contradicție in care insa-si a cadiutu, de că proiectul de lege in generalu lu primește, pre cându elu insa-si afirma, ca organizația deosebită a oraselor e neincunjurabile necesaria.

Kol. Tisza desemna propunerea deputatului Elekes de neacceptarea. Amenarea desbaterei despre proiectul de lege municipale nu se poate basa pre altu argumentu, de cătu pre acelă, ca opinionei publice sa i se dea tempu pentru de a se orienta și pronunciă detaiatu in privința proiectului de fată. Tisza afirma in decurgera vorbirei sale, ca fundul regescu nu s'a organizat pâna acumă, dreptu respelta pentru acei barbati

cări ore cându s'an loptatu contra constitutiunei Ungariei.

Preponderanța, care o asigura acestu proiectu de lege plutocraticiei e tocmai asiā de nesuferabilă, că și influența nobilimii și o reprezentantia intelectuală a municipiului devine a priori impossibilă. Pre lângă acestea se mai adaugă poziunea comitilor supremi fată cu regimulu, subordinatiunea aceloră ministrului de interne, prin ce, autonomia municipiului devine cu totul ilusorica. Căci comitendu comitele supremu o ilegalitate, se poate totude-ună formalmente excusată, ca să a facutu conforma demendațiunie mai înalte și prin acăstă elu desfuge responsabilitățici.

Se va reflectă, ca ministeriul e responsabile, acestu respunsu nu are trecere la o camera, care e compusa, ca a noastră. Sa scie ca e mai multu unu cuventu frumosu de cătu faptă: ministrii suntu responsabili.

Se aude adese imputânduse omnipotinti a comitatelor, inse ilegalitățile, ce regimulu le comite remânu neamintite. Nu este o ilegalitate, cându tōte protestele incuse contra legei municipiale nu se consideră, acceptându ca comisiunea petiționară sa relateze, până cându legea va fi dejă primita? Partitelor noastre e totu possibilu. Partită regimului său nu poate său nu cotizează depone regimulu, chiaru cându aru comite cele mai mari ilegalități. (Contradicteri ladrépl'a)

Dupa proiectulu acestu de lege nu mai membrii comitetului comitatensu suntu responsabili, nu inse și comitele supremu. Acestui i concesu, a face dupa placu ori și ce.

Regimulu se increde in onestitatea viitorilor comili supremi, sperămu inse ca nu va pretinde pentru densii infalibilitatea (aprobări la steng'a).

Cum trebuie sa sia statulu, care sa sia liberu? Mai întâi trebuie sa aiba un ministeriu responsabile. Aceasta responsabilitate sa sia inse in realitate, nu numai dupa apariția. Spre acăstă e de lipsa, că parlamentulu sa sia espressiunea cea adeverata a voitiei poporului, că organizațiunea internă a tieri sa nu impedece alegerea libera. Regimului nu e concesu asiā dara a intrebuită mijloce spre a inflantia alegerea, cu atâtă mai puținu a și o creă prin lege. Alu doilea, intr'unu statu liberu trebuie sa domnescă egalitatea deplina naștei legei, numai pre basea acestei potre există libertate politica și personala. In modulu acestă si continua Tisz'a vorberea sea, fiindu adese intreruptu priu aprobări din partea stengei. Contra proiectului mai vorbira E. László, pentru proiectu cuventara in siedintă de astazi Elekes și ministrul Rainer.

La 2 ore incheierea siedintei in cea următoare se va continua desbaterea.

Cuventarea dep. Al. Mocioni din 2 Iuliu in dietă Ungariei.

(Urmare.)

Deci dreptulu la ordinatiuni de sila, ce insenma in vieti a practica? Insenma ca guvernul parlementariu acum a devenit, și formalmente, domnul alu legei, ca are detorinti a se năști preste lege, de căte ori nisice raduni mai înalte politice receru acăstă, iera intrebarea, cum ca cari suntu acelle ratiuni, cause mai înalte politice? partită sea propria, deci elu insu-si o constata și respective judeca, guvernul procedură sea, cându practica domnia preste lege, o supune iera-si numai unei privintie, și acăstă este privintă intereselor de partita.

Acum dupa acestea credu ca nu voiu sminti afirmandu, ca sistem'a de guvern parlementariu nu e altă ceva in practica, de cătu acea potere de statu, organizata pre cătu se poate mai perfectu, carea intrunesc in o singura mâna legalită' si esecutivă suprema, cărei poteri nu i se opune decătu unica margină: interesulu propriu, — și nu e responsabila decătu unui: siesi. (In dréptă risu mare și strigări: doctrinarismu amabile, sofisme. In stang'a: s'audim, s'audim!)

Nu pregătu a recunoșce, on. casa, (S'audim!) ca vieti a practica moderăza acăstă potere absolută, ca factorii vietiei practice tempescu asculitul ei. Asiā e, de exemplu, publicitatea, asiā e spiritul publicu celu desvoltat tare, asiā e prudintă pre-calculatoare a insu-si interesului; daru asiā e — și astă e capula lucrului — ca fia-care parlementu face parte din tiéra, și că atare in anumite privintie are interesu comunu cu tiéra. Iera efectele

rele ale puterei absolute se manifestă numai atunci, cându vinu casurile de contrastu intre interese. Aceste casuri voru fi naturalmente cu atâtă mai rari, cu cătu e mai largă basea de pre carea prevede firele intereselor ce se concentrează in parlementu, și cu cătu e mai asecurat dreptulu de alegere libera. Dara tōte acestea numai ce moderă efectele poterei absolute inse nu schimbă adeverul ca: din parlementarismu resulta domnia absolută a majorităției asupră a legilor.

Credu ca nu e de lipsa se dovedescu cum ca veri ce potere absolută, practice se ia ori de singurătate ori de majoritate, in principiu eschide domnia legei, de-si acăstă domnia a legei este neaperat de lipsa, și este condiționea prima precum pentru libertatea individului, asiā pentru a corporatiunilor și pentru intrăgă desvoltarea libera.

De alta parte e invederatu ca tōte acestea nu suntu esfinti a abusurilor comise de singurătate, dura necesarimente urmează din insa-si natură sistemei; căci deca sistem'a vră sa responde destinatiunei sele ca nu e capace a responde intrăalta forma, decătu in ceea ce cutesau a vi-o aretă in liniamintele generali.

Dece din catenă acăstă vomu rampe macarunu ochiu, sistem'a intrăgă nu mai e in stare a responde menitunei sele. De ne vomu mărgină la principiulu responsabilitatei joridice, noi vomu impinge parlamentarismulu inderetru la epoca Studiilor. Sa stergem responsabilitatea politica, și in adeveru asecurămu guvernului nedependinti a făta cu majoritatea, dura semenă sementă de freacări continue intre poterea executiva și parlamentu, dela cari nu potem speră o desvoltare sanitoasă.

Dece tōte acestea suntu adeverate, deca e adeveru ca parlamentarismulu numai in forma sanitoasă și deplinu poate respondă menitunei sele, adeca numai asiā servă de primă garantie a constitutiunalismului: deca de alta parte e adeveru, ca poterea absolută eschide in principiu domnia legei, apoi mi se pare ca daci urmează dōne: (Intreromperi. N'o se audim in fine ce urmezi?) Una ca, nu este mai mare retacie de cătu a crede cum ca menitunei sistemei de guvern parlementariu si de responsabilitate ministeriale este, sa asecure libertatea individilor și a corporatiunilor; căci menitunei sistemei de regim parlementariu si de responsabilitate ministerială este numai si numai, a eschide in principiu domnia intereselor dinastiei, domniei intereselor dinastice, a substitu domnia intereselor tieri. (Asiā e! Aprobare in stang'a). Si de ore ce tiéra interesele sele de persoane juridica pururea numai in forma de majoritate și le poate validată, scopulu sistemei de regim parlementariu este, a schimbă domnia absolută a dinastiei cu domnia absolută a majorităției. Cu cătu acăstă sistema e mai capace, că interesele dinastiei cari aru si cumva contrarie tieri, sa le supuna la domnia majorităției, cu atâtă mai multu se apropia ea de idealulu seu; acăstă e menitinea ei, nici eu unu firu de pera mai multu. Dara din tōte acestea urmează a dōn'a, ca locu'ma pentru acăstă introducerea in tiéra noastră a sistemei de regim parlementariu si de responsabilitate ministerială, nu numai ca nu face sa sia de prisosu selfgovernmentul municipiului, ci-lu pretinde că neaperat de lipsa, deca nu voim sa renunciăm la veri-ce desvoltare libera. De aici urmează ca se sugruma desvoltarea libera in embrio, o sugruma fia-cine, carele voiesce că se pună libertatea individului și a corporatiunilor, precum și domnia legei, sub scutul sistemei de regim parlementariu si de responsabilitate ministerială; — căci acăstă le eschide pre aceleia.

(Aprobare in stang'a.)

Nu vreau se esaminu, in cătu sistem'a noastră parlementaria de astazi corespunde idealului seu; la tōta intemplarea e caracteristic ceea ce se vorbesce prin cercurile gubernamentale, cum ca oposiție, de-si aru ajunge la majoritate, n'aru si capace a luă frenele guvernului, si acăstă din cauza pusetei ce ocupă in dreptulu publicu. Cum se va potea imbină acăstă cu adeverat' a sistem'a parlementara, carea nu suferă sa existe si unu guvern de tendință contraria majorităței? astă o incredință inteleptei priceperi a guvernului. (Aprobare in stang'a.) Vreau numai se constateză adeverul, cum ca nu există o instituție omenescă, fia chiaru cea mai perfectă, carea sa aiba capacitatea a asecură libertate in tōte privintiele si scută tōte interesele libertăției. Poate se face acăstă ori care instituție, pururea intro directiune anumita, dura nu in tōte. Această e adeverul acela mare, ce poporul anglo-

nici odata nu l'a perdu din vedere; ma vedem cu poporul anglo desvöltă, deodata cu regimulu parlementariu responsabile, si cele-lalte dōne base tari ale adeveratului constitutiunalismu si ale libertăței, inteleagu instituție angla de județie, inlătăta la renume europeanu, inteleagu sistem'a angla de selfgovernment, ce asăderea poate servi de modelu. Asiā se vede cum ca guvernul nostru ambla pre cale contraria in amendouă privintiele (Stang'a: Adeverat e!)

Anu dlu ministru de jusstitia despoia tiéra, celu putienu pentru cătu-va timpu, instituție de tribunale independinti. Nu poate fi scopul meu sa incepă acum analisarea respectivei legi, ci numai la aceea me mărginescu, sa revocu a minte esențiala cuventare, ce multu onoratulu deputatu Ghiczy o rostă la acea ocasiune, si din carea — asiā sum convinsu — vieti a practica va confirmă tōte sensibilitățile. Dara a-siu voi sa mai observu ea, după această lege, poterea judecătorăscă nu sta de asupră a poterei executive, si sub acăstă. (Stang'a: Asiā e!) Acum dlu ministru de interne vine se nimicescă sistem'a de selfgovernment.

Mai nainte de ce asiu dovedi adeverul asertuției mele, voi se observu in generalitate ca eu cestiunea centralizatiunei si a decentralizatiunei nu o socotu nici cau de gustu nici de conformitate la scopu, ci o credu cestiune curată juridica chiar pentru natură sistemei parlementare. Eu centralizatiunea, ori selfgovernmentul, nu pentru aceea lu dorescu ca e mai estinu său mai repede, desi aru si centralizatiunea mai estinu său rapede, ce nu voiu sa disputu de astă data, ci eu sum convinsu ca poporul toem'a asiā de putienu nu poate renunța la dreptulu de a se guverna insu-si pre sine precum nu poate renunța la desvoltarea libera, la această missiune omenescă a sea.

Cestiunea guvernarei libere e cestiune juridica, căci totu acea ideia fundamentală, care indreptătiesce poporul sa ieșă a mâna legalatiunea și esecutivă, adeca esecutivă centrală, totu aceea indreptătiesce pre cetățenii statului ca asecutarea legilor, cătu cade in cercul lor, sa se intemplete cu concursulu si esfinti a lor. Dara acăstă, Onorata Casa! nu potu avea de cugetu sa detaiezu proiectul de lege de pre tapetu, ci dorescu numai a caracteriză acele contraste in principiile fundamentali, ce esistă intre mine si intre cei ce partnescu proiectul de lege.

Cum ca sistem'a noastră administrativa, in starea ei de astădi, nu se mai poate sustine, credem cu totii si in astă privintie nu e desclinire de pareri intre noi; desclinire e numai in privintă modului ce ni se pare, ca trebuie se-lu urmămu.

Astfel, primul contrastu de principiu l'afiu in ceea ce spusera astădi dd. deputatu Szirmay si Eber. Ei disera ca, punctul de gravitate alu selfgovernmentului nu e in municipie ci in comună, si — deca am inteleasu bine — dlu deputatu Eber provocă in astă privintie la Anglia ca sa-si spinișca parerea dsale. Eu nu-su de aceea parere, si in cătu s'a facutu provocare la Anglia, mi se pare ca nu e nimerita.

Sistem'a angla de selfgovernment, in ce privesce organismulu oraselor, mare parte sămena cu organismulu oraselor continentale, dar nu e astu-feliu si in privintă celor lati municipio. Instituție de selfgovernment angla nu e unitaria cisu organisme feliorite in modu coresponditoru ramurilor principali ale administratiunei, cari organisme feliorite stau lângă olalta autonome si nedependinti, si numai comunitatea cercului (snorei) de competintia este punctul comunu alu acestoru feliorite organisme. Acestu cerc de competitia juridica adeverat ca era mai nainte cerculu comunității locali, dar de dupa desvoltarea recentelor mai înalte ale administratiunei, astădi nu e mai multu comunitatea locala, ci cade (cerculo de competitie) intr'onă cu teritoriul cercului administrativu, ce s'a formatu din intrunirea mai multor comune locali.

Deci sistem'a de selfgovernment anglu, nu e sistem'a de comunitati de dupa conceptul continentalu, ci sistem'a de cercuri administrative.

Condiția prima a fie-cărui selfgovernment sanatosu este, precum observă astădi on. domnul deputatu Ferdinand Eber, că sa aiba in numere de ajunsu, in mesura destulă acele elemente, cari de dupa cultură si experiențele lor suntu singure calificate a validă principiile unei administratiuni regulate precum si ale adeveratei responsabilități. A două condiție a unei selfgovernment adeverat

veratul e, că agendele administrationei sa fie in proporțiune cu unu organismu astu-feliu de complicat.

E apriatu ca spre tōte acēstea comunitatea locală nu e capace din caușa micului teritoriu ce are. Dar dovedescu acēstă si acelea state, cari, în timpii din urma incearcăndu se introduc sistemă de selfgovernment, si in lipsa de asemene cercuri administrative creara cercuri artificiose. Dēca acestea cercuri adese nu potu prinde radacina de regula ci numai după līmpu lungu in decursu de generatiuni, si dēca asemene cercuri, create artificiosu, tocum'a pentru acēstă numai rare ori potu responde adeveratului scopu si ingreuna activarea sistemei de selfgovernment, apoi credu cumca acēstă e causa mare si basata ca noi sa nu nemicim u ale cercuri, cari s'au formatu prin o desvoltare secolara a statului, ci mai verosu sa cercāmu intr'ensele puntulu de gravitatiune alu sistemei de selfgovernment. (Aprobare in stāng'a.) De aceea eu, venitoriu sistemei de selfgovernment nu-lu vedu in autonomia comunelor, ci in alu municipielor. (Aprobare in stāng'a.) De aceea dorescu ca municipiele, cari pāna acum au fostu barierile ce ne aperau constitutiunalismulu si libertatea in contr'a poterei absolute a domnitorului de acum nāntie sa ne fie bariera de aparare in contr'a ualei poteri absolute carea e in māna esecutivei, in māna guvernului. (Aprobare in stāng'a estrema). E apriatu cumca guvernul vré sa nimicescă fogm'a aceste municipie in esistă loru.

Precum scimus, sistemă francésca de centralizare nu eschide consiliele, corporatiunile reprezentative, ce cercuri administrative le compun pre calea alegerei libere, mai tocum'a sustine de a dreptulu sistemă consilielor. Aceste consilie au si dreptulu a otari pāna la o mesura anumita. Dara cea ce a pusu marcă apriata a centralismului pre sistemă francésca nu e altă decât ca, anca la capitolu secului trecutu legalitatea a purcesu din acelu principiu smintit, cum ca a administră e lucrul unuia, iéra a discute e lucrul mai multoru insi, si pre basea unei deductiuni false din acēstă, nu numai ca i-au despărțit pre oficialii cercurilor formalmente de corporationile reprezentative, ci anea i-au supusu pre oficiali de a dreptulu guvernului centralu, si prin urmare devenira in fată corporationilor reprezentative de sine statutori si independenti deplinu.

Acēstă e caracteristică principala a sistemei francésci de centralizare. Sa intielege ca, fată cu atât'a independenția a oficialilor de cercu, dreptulu de otarire alu corporationilor reprezentative numai de nume s'a mai potutu sustine.

Acum'a indresnescu a intrebă : ore acelu dreptu alu comitiloru supremi, care de după nume e dreptu de candidatione, iéra in saptă dreptu de denumire, ore acea potere disciplinaria nerestrinsa a comitiloru supremi, ore acelu dreptu nerestrinsu alu comitiloru supremi de a suspinde si de a substitui, ore acelu principiu din proiectul de lege, ca ordinatjunea comitelui supremu scutesce pre oficialii municipiului in fată comitetului, — ore aceste tōte nu-i voru aduce pre oficialii municipali in dependenția de guvernul centralu totu asiā de a dreptulu si deplinu, precum e in Francia? Intrebă după tōte acestea nu va fi sistemă nostra administrative o copia perfecte a sistemei administrative francesci, din carea numai un'a lipsesce, sinceritate? (Aprobări vivaci in steng'a.)

Inse, On. Casa! este ceva in sistemă nostra administrative, ce nu gasim nici in sistemă centralistica francésca; va fi unu organu alu guvernului invescutu cu putere nerestrinsa care potere nerestrinsa o va exerce fără nici o responsabilitate, despre a căruia responsabilitate nu este nici amintire in proiectul de lege. (Stāng'a: Adeverat!) Nu potu si scopulu meu se aretu tōte acelu urmări daunose, ce nu se potu incungură la sistemă centralistica, iéra vedești exemplu viu in Francia; dar credu ca in Francia sistemă centralistica nu s'aru si potutu sustinē fără acelu conseil d' état si acea sistemă de justice administrative, carea de si purcede din ideia fundamentală smintita, totusi s'a nălțat la astu felu de gradu alături perfectionunei, in cātu in Europa nu-i mai gasim parechia. Justice administrative, da poterea absoluta in māna unuia, dar otaresce cu cea mai mare precesiune sueră de

activitate si responsabilitatea pentru fiecare organu alu guvernului. N'are guvernul nici unu organu care n'ară si trasu la respondero rigurosa de locu ce aru trece preste suera de competitia. Acēstă se poate susțiri, pentru ca interesul acelui unic despotu rare ori vine in contrastu cu interesele private, (ilaritate in drépt'a) si astu-feliu singurăci si vedu interesele private in cātu-va asecurate.

Inse, On. Casa! in tiēr'a nostra unde nu există asemenea conseil d' état si Justice administrative, si noi creamu o suma de despoti menuntiei, (Placere in stāng'a) ale căroră tōte interesele vinu in contrastu locu cu interesele privatilor, — credem ca acēstă se poate execută? Eu chiaru si numai pentru acēstă osiu crede legea dene executabilă. Si de ce le face guvernul tōte acestea? Din acea simpla caușa, ca precum ne spune, sistemă de selfgovernment adaverata si neschimbata, in esistă sea, nu incapă cu parlamentarismulu.

O privire spre Anglia ni va areta acēsta obiectiune in tōta goletatea sea.

Nu dorescu formă extenua a sistemei angle de selfgovernment, ba in molte nu dorescu nici principiile lui esentiale sa le împămentenescu in tiēr'a nostra. Nu, pentru ca sciu cumca acelu principiu singuratic s'au desvoltat din relatiunile victiei de statu ale anglilor, si nu se potu aplică la relatiunile noastre.

Dara voiescu simbolile selfgovernmentului anglo, voiescu esintă lui, acelu principiu cuprinse in selfgovernmentulu anglo, cari se deriva din in-sasi idei a chiara de selfgovernment si cari, tocum'a pentru acēstă, nu suntu legate la nici unu felu de relatiuni. In Anglia, guvernul n'are dreptu nici de ordinatjune nici de inspectiune fatia cu corporationile autonome.

Dreptu de ordinatjune are exceptiunile in unele casuri singuratece ce le anumesce legea, d.e. in tempul mai nou causă sanitara, temnitile, casele de smintiti si causele căilor de statu. Dreptu de inspectiune asupr'a corporationilor autonome guvernul n'are de cātu in o privintia, adeca manipulatiunea de bani a corporationilor autonome o inspectionează asiā numitii "visitori" cari suntu comisarii curtei de contabilitate

(Vă urmă.)

Noulu regc alu Spaniei.

O depesă telegrafica ne a adusul alalta-erisirea, ca o doputăsune din partea guvernului spaniol a plecatu spre a oferî corona Spaniei Alteței Sele ser. Principele Leopoldu de Hohenzolernu, fratele M. S. domnului nostru Carolu I.

Totu ce se intempla pentru acēsta ilustra familia, naturalmente interesăză acum si pre insa si România.

Negrești, dara ca acēsta scire, de care ne ocupāmu, deca se ya adeveri, a trebuitu sa fie grata pentru fia-care si sa magulăsca propriul amur alu nostru naționale.

Spaniolii si ei au dreptulu a crede, ca au facutu o escelenta alegere, a se bucură de a pune capetu unei lungi si neregulări stări de lucruri, care tindea a perde, mai durându, tōte beneficile, ce tiēr'a putea sa astepte dela isgonirea burbonilor.

Amu avutu onorea sa cunoscem pre Alteța Sea principele Leopoldu si amu apreciatu cvalitatile eminente care potu garanta Spaniei unu bunu, inteliginte, liberalu si constitutionalu rege.

Si că român, adeca individu in vinele căruia cura sănge comunu cu celu ce cura pin vinele spaniolilor, si că celu ce amu fostu fericiți a putea aprecia inaltele dote guvernative in sensula libertăției a M. S. nouui rege alu Spaniei, amu fostu voiosi la primirea scirei telegrafice, anunțându nouă ilustrare pentru famili'a Domnitorului românilor.

Dupa ce că supusu lui Carolu I si că amicu sinceru alu frumosei Iberii, amu salutatu scirea chiamarei la tronulu Castiriei a M. S. Leopoldu de Hohenzolernu, nu ne amu si cunoscem datoria de publicistu, deca cu aceea-si sinceritate cu care ne amu exprimatu voiosl'a, namu adaoge si spresiunea unei temeri ce o credem nu numai a nostra dara comun'a tuturor celor cari cugeta si-si sciu portă privirile prin misteriosulu velu alu asiā disel politice europene.

De buna séma faptulu ca famili'a de Hohen-

zolern, famili'a dominindu in Prussi'a, intinde poinaltele sele bratii, unul la Gibraltar, si altul la gurile Dunărei, este acesta unu faptu de natura a incredi frunte a multoru diplomi, a puna nori pre ceriulu multoru cabinete. Francia, in primul locu, si in stadiulu in care ajunse cestionea Germaniei sub egemonia Prusiei, Francia nu poate vedea ca indiferintia chiamarea unui Hohenzolern dincolo de Picinei sei.

Eata de aci, neindobelnicu, unu pericolu, unu punctu negru pre orizontele nouei domnii a regelui spaniolu.

Si cine nu scie cum chiaru si Roman'a a avutu si are de suferit multe banueli si nejunsuri, din aceiasi caușa, care māne va putea suscita Spaniei incuratori suparatore?

Constatându acestu faptu, sa ne grabim a spera ca temerea areata va ramâne nejustificata. La acēstă va contribui inteligenția cea alăsa a junelui Regă co-si da Spania. Acesta că si M. S. Carolu I potu conjură periculile, potu plană dificultatile diplomatici; suntu in pozitivă a linisci susceptibilitati si temeri ale unor curți, precum e aceea a Franciei, cu cea mai mare inlesnire.

Spre a face acēstă ei n'au de lipsa de cātu a voi: Si nu ne indoim cu M. Sea Leopoldu de Hohenzolern, va sci sa fie nu numai Regă alu Spaniei, dura si primulu spaniolu. M. S. va adopta, se va indentifică cu caracterul, cu viața, cu modulu de a vedea si judecă, cu aspirațiunile chiaru ale poporului seu, si va probă Europei ca in tre nou'a sea curte si tulpin'a vechie sale famili germane, nu esista alte legaturi, decât acelea ce D'ieu pusa între si si tata.

Cându Francia si ori care curte cātu de glōsa, vor sci ca in Madrid si Bucuresti au cursu numai actiunile politicei spaniole si române, iéra nu si ale altui nému, si Madridul si Bucuresti voru putea computa pre simpatia si concursul Franciei si a vericui. Din momentulu insa ce ar fi altintrelea, spaniolii si-aru fi datu de gătit de coeur, o sorginte de nejunsuri si poate chiaru de desastre. Si acēstea nu ne-aru lipsi nici noue spaniolilor de la Dunare!

Carolu I (sa cutesam a o spune, noi cari din sincera si neinteresata anima amu servit domnia M. Sale) Carolu I deca, in anii de pre urma a intimpinat certe dificultăți politice si interne si externe, acēstea le explica adesea faptul ca grația consiliilor date de amici ne prudenti s'au tenu in jurul curței M. Sale o aparenta atmosfera ne deajunsu român., prin omeni, idei, obiceiuri etc.

In diu' inse cându Carolu I revine in mi-dilocul națunei, si cându Leopoldu este primulu cetățianu alu Spaniei, ori-ce pericol e conjurat si ambelor națiuni lăsine nu li se va pntea dică ca si facutu pasi necugetați, ci de maturitate politica, incredindu-si sortile in mânie M. M. L. L. Carolu si Leopold domni români si spaniali!

"Inf. Buc."

Din viața comit. Alib-superior.

Domnule Redactorul numerulu mai prospetu 48 a stimatului nostru jurnalul "Tel. Rom." contine o provocare din partea dlui adm. protop. Ioanu Gheță, prin care fără de a fi undeva acusat si se escusa, ca nu aru si fostu umblându chiara si cărui a unui administratoru protopopescu in calitate de coroșu; cărui a aceea a domnului, provocându pre bietulu "U", carele si-a mai uitat de corespondința din Highigu, după care romanii din comitatul potu nutri atât'a sperantia imbucurătoare, si spune verde ca cine a fostu acelu administratoru protopopescu a cărei cărui a umblat cordescandu. Dlu adm. Geaj'a intielegându figură retorica a cărui si cugeta ca in cărui a trebuitu, fiindu a administratorului sa sia si administratorul in ea si sa mane cai de cumva nu va fostu una velocipeda, si acelă sa i-se māne prin altii dar administratorile au trebuitu sa sia.

Se dice in comunu ca cine se escusa se incusa, dare aici nu sta lucrul asiā. Spre odihna susținește a parintelui adm. fiindu insu-mi corespondințele figurativu "U" la provocarea domnului sele voiu si ddau deslustrite recerate. — Înainte de tōte-i facu cunoscem, cum ca de-si dlui găndesc ca si numai singur administratoru protopopescu, si nu vrea sa cunoscă pre altii, in comitatul Albei superiore totusi la noi, haru domnului, suntu mai multi de acela d.e. mai întâiu e D-sea, după aceea

in cerculu de susu parintele Petricu dela Brasovu, mai departe parintele protosincel si de fatia vicariu archidiecesanu N. Popa'si deca nu sun reu informat chiaru si dlu adm. prot Kendi din Saresiu in scaunul Mediasului si-mi pare ca in unele comune aru administrat si dlu adam. prot. Iosifu din Draus, scaunul Cahalmului seu mai bine romanesce a Rupei.

Fiiindu deci atati'a adm. prot. in comit. Alb. sopr. cine va fi fostu celu cu carut'a cea minunata de cortesiu? Provocandu-me ca sa spui adeverul si sa nu cadu jertfa calumniilor, cu care me ameninti, me dechiaru liberu si fara vr'o sila, spunendu-ti d-tale si onoratului publicu ceterioru, cum ca administratorul protopopescu celu cu carutia de cortesu n'ai fostu dta, ci au fostu unu altu administrator dintre cei numiti carele loeuindu in apropierea sedriei comitatense are ore-si cari interese familiare si la ocazione si proprii private d-a-si trimite carut'a sa mai cortescaduiasca, desisno in interesu nationali romane, dara totu-si in interesu altor'a, ce e legatu cu alu d-sele, si apoi noi musai, precum si inchipuesce dlu Gheaj'a, sa fia totude-un'a si administ. in carutia, potu merge dara si altii in carut'a sea.

Prin acest'a declaratiune deci, domnule administr. G. credu ca teamu eliberatu din positionea cea neplacuta in care teamu adusu prin corespondint'a me cea fara de tactu. Sfatul ce milu dai la voiu pune la inima. U.

Romania.

Cetim in diuarul „Dreptatea“.

Copie de pre epistol'a adresata Altetiei Sale

Principelui Atonu de Hohenzolernu.

Principe!

Bine-voiti a nu ve scandalisá de locu despre epistol'a mea, caci ea nu provine de catu din simtiul nationalu si din datori'a a ori ce parinte, a apera pre fiulu obiciduitu. Asiá dara sa pornescu, mai intaiu a ve face intrebarea;

Cu ce va gresitua natuarea romana, in catu a-ti treantu preste tote cuviintile morale si politice, blamandu-o cu espressioni forte de partate de principiele si datinele ei in cestiunea jidaniilor.

Ce va facutu principale romaniilor de l'ati descredutu nu numai in fati'a romaniilor, dar a lumii intregi, — c'ar si atatu de ne credulu (nesigur nu potu dice), in catu, deca n'ati luam ananetu mosior'a sea Poienile, n'ati fi singuri de miserabil'a suma de 450,000 franci?

Bine Principe! Intielegu ea simpatiele nu se potu luau cu forci'a, dara se oprescu cu logic'a, cu tactie'a, ce se pretinde de la ori-ce persona, catu de susu si ori catu s'ara cobori mai josu.

Dreptu e, pentru ca i simpatisatu cu evreul Strusberg, sa vini sa blamezi romaniilor crestini pentru unu ebreu prusacu?

Bine siede unui parinte sa injosescu pre fiulu seu (astadi Domnul romaniilor) in asia discredite in catu chiaru parintele seu a si cauta siguranti'a sea?

Credeti Principe ca, deca aru fi fostu numisi fiulu nasculu Hohenzolern, m'asi si marginitu in sinemii a blamau fapt'a de parinte: dara asiá, precum astadi porta merele nome de Domnu alu Romaniei, trebuie sa-lu aperi de defaimarea parintelui seu.

In adeveru candu am vediutu intabularea din 6 Maiu anulu c. m'au lovutu mirarea, dara ce dicu mirarea? m'au pusu, Principe, in ingrijire si cu dreptu, caci m'amur intrebaturu: Cui este data sora tei Romania? si amo inceputu a cercetá la drept'a si la stang'a despre potarea sea ca tineru si n'amuleus decat laudabile purtari in privint'a moralitatei; la noi, l'au admirat lumea.

Apoi asiá fiindu,-vedi unde teau tramis u lacomia, atatu in privirea blamarei romaniilor, catu si in privirea degradarei Domnului romaniilor, incat singuru te-ai pacalit!

Principe sa-ti dau una sfatu.

Fa cu fiulu luminarei tale ceea ce faceau principii romani cu fiili loru.

Fa ce facu toti parinti romani cu copiii loru.

Partea barbatessa, sacrificia pana si comandul loru pentru prosperitatea copiilor. Partea femeiesca, cheltuesce pana si oulu de gaina pentru fricirea copiilor.

Fa si luminarea ta, deca nu catu parintii romani, macaru anuleaza osindit'a intabulare de premosa Poienele, ce fiulu luminarei tale a dobandit'o in tiéra.

Si deca inim'a 'ti este atatu de impetrata, deca lacomi'a banesca totu aru predominat simtiul de parinte, spune-mi ce filotim, ce procente 'ti datorese? si eate-ne gal'a spre a sterge pat'a aruncata deasupra Domnului romaniilor, te asigurezu impreuna cu capitalulu de 450,000 franci, nu in poenita, dara in mosiele mele Obersienii si Dealul Mare, din districtulu Berladulai, platnicu in terminu de unu anu.

Bine voiti, principe, a sci, ca si in Romani'a omenirea tiene la vorba.

Conteza pre parol'a mea, pre consciint'a mea, si catu mai curendu dorescu responsulu luminarei tale, spre mai departe lucrare. Totu odata primiti si salutarele mele

1870 Maiu

Iorgu Radu.

Varietati.

** Solemnitate. Conformu programului publicatu in nrulu 49 alu acestei foi, s'a tienutu dupa rugaciunile inaltiate catra Ddieu in bisericu, solenitatea de incheiere in sala cea mare a Seminariului archidiecesanu de aici. Afara de corpula professorilor in fruntea junimei pedagogico clericale, a mai asistat unu numeru frumosu de barbati din toti ramii societatii romane. Din elevii institutului unii rostira cuventari altii declama poesi. Dlu directoru in cuvantarea sea de incheierea solemnitatii aminti si de impregiurarea, ca doi dintre dd. profesori ai institutului, fiindu inaintati prin unele din conclusele sinodului archidiecesanu din estu anu inaintati la oficie mai inalte bisericesci, parasescu institutulu. DD. respectivi (Vicariul archieppesca P. Protosincel P. Popa'si asesorulu consist. Zachari'a Boiu) constataru cele spuse de dlu directoru si disera fie-care din partesi cate unu remasu bunu colegilor loro si elevilor institutului.

In decursulu solemnitatii chorulu esecutu spre mare multiamire a auditorilor mai multe cantecu corespondintore acestei demne solemnitatii.

** Intunecime in luna. Alalta sera a fostu o intunecime totale in luna. Ea a inceputu la 9 si 42 minute sera; s'a pututu observa cu ochi liberi numai catra 10 si jumetate. Intunecimea a durat pana la 12 ore si 22 minute.

** Lotrii „Drau“, foi'a ce apare in Essegu serie despre unu casu infioratoru, intemplatu in apropierea Essegului. Casulu lu eneriza asiá: Unu domnu din Caloci'a, K. pleca de aici la Cepinu si a luato pre o cale de otaru prin dosulu bacerului lui Pejacevici din Retfalu. Abia in departare de vre-o cateva sute de pasi, saru trei barbati inbracati tieranesce si inarmati cu cutite asuprau si i ceru bani. Bietulu omu le dede doua bancnote de cate 50 fl. si ce mai ave bani merunti, cesti din urma i se inapoiara, lu apucara inse astfelii de grumadi incat a scosu limb'a, din care au tatautu a treia parte, si apoi a fugit. Nenorocitulu abia s'a terit pana la Essegu inapoi, a facutu aratare si cantata cura medicale. Dupa o ora a plecatu doi panduri sa prinda pre facatorii de rele.

Mai non.

Pentru eventualitatea unui resbelu spunu foile din Parisu ca si comandele suntu deja impartite Imperatulu va ave comand'a armatei catra Prussi'a, ducele de Pilikao va comand'a pre cea catra Spania: Principele imperialu va luau parte in statul majoru. Mac-Makon inca va ave o comanda inselnata.

** Deak e resolutu a se retrage cu totul din viata politica. La projectulu de lege pentru organisarea municipielor nu ia parte de locu, cu toate ca ministri lu roga.

Concursu.

Pentru ocuparea parochiei vacante din comunitatea gr. res. Vranu in eparchia Caransebesului si protopresiteratulu bisericiei=albe — cu carea suntu impreunate un'a sesiune intraga de pamentu parochiale, 51 metri de curcuruzu si stola dela 170 de case — se scrie prin acest'a concursu.

Doritorii de a ocupá acest'a parochia vor ave a inzestrá petitiunile loru concursuale, timbrate dupa cuviintia, cu

- a) carte de botezu;
- b) testimoniu despre scientiele pregatitoare castigate inainte de a intra in teologia;
- c) testimoniu absolutoriu din scientiele teologice;
- d) atestatu dela Venerabilulu Consistoriu diecesanu despre qualificatiunea, de a imbracá postulu preotescu; in fine
- e) atestatu despre purtarea religiosa — morala avuta dupa scire din institutulu teologicu diecesanu;

si astfelii provediute, stilisate catra sinodulu parochialu, le voru subscrerne P. O. D. Protopresiteru in lám pana la 12 Iuliu a. c. calid. vechiu.

Vranu, 16 Iunie 1870

Comitetulu parochialu

Cu scirea si inoarea mea:

Iosifu Popoviciu
Protopresiteru.

3—38

Edictu.

Georgiu Munteanu din Bodu, carele de 14 luni, parasit cu necredintia pre legiuia sea socia Ecaterina Halmageanu la 2 septamani dupa casatoria loru, — este prin acest'a citatu, ca in terminu de unu anu si o zi, dela datulu presinte, sa se presentéde inaintea subserisului la scaunulu protopopescu, caci la din contra, si in absenti'a densului se va decide in sensulu ss. canone ale bisericiei nostre greco-orient. procesulu divortialu incaminat de socia lui.

Brasovu in 4 Aprile 1870.

Ioanu Petricu
Protopopu gr. or. ala tract. alu II. alu 2—30
Brasovului.

Burs'a de Vien'a.

Din 1/13 Iuliu 1870.

Metalicile 5%	55 25	Act. de creditu 238
Imprumut. nat. 5%	64 25	Argintulu 120
Actiile de banca	685	Galbinulu 5 83

10,000

Dileri la drumulu de feru
afila ocupatiune durabila la cladirea drumului de feru langa Sabiu pre langa un'a tacsa de 1 fl. v. a. pre d.

Insinuarile se facu in Sabiu afila de tranjamentu la incepulumu drumului spre Mediasiu.